

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 177/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen opettajamitoituselvityksen aikataulusta, sisällöstä ja tavoitteista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eeva-Johanna Elorannan /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 177/2022 vp:

Arvoisa opetusministeri Andersson, mitkä ovat opettajamitoituselvityksen aikataulu, sisältö ja tavoitteet ja ovatko mahdolliset selvityshenkilöt jo nimetyt?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Huhtikuussa 2021 hallitus antoi eduskunnalle koulutuspoliittisen selonteon. Koulutuspoliittisessa selonteossa esitetään useita toimenpiteitä osaamisen kehittämiseksi ja tasa-arvon edistämiseksi. Selonteossa esitetyt toimenpiteet keskittyvät pääosin rakenteisiin, lainsäädäntöön ja rahoitukseen. Näiden lisäksi esitettiin myös laajuudeltaan pienempiä ja kohdennettumpia toimenpide-esityksiä. Esitysten laajuus ja aikajänne vaihtelevat ja osa toimenpide-ehdotuksista liittyvät olennaisesti myös osaksi laajempia kokonaisuuksia. Osaamistason nostamiseen ja tasa-arvon edistämiseen liittyvät toimenpide-esitykset ovat osittain juuri tällaisia.

Koulutuspoliittisessa selonteossa tunnistettiin, että opetuksen järjestäjien toimintaedellytykset ovat muuttumassa. Muutosvoimina tehtäväkenttään ja talouteen ovat muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus sekä väestömuutoksesta johtuva alueellinen eriytyminen sekä alueiden sisäinen eriytyminen. Nämä tekijät haastavat perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen järjestämisen. Perusopetuksen osalta erityisen huolestuttavana signaalina on ollut osaamiserojen kasvu sekä oppilaiden että koulujen välillä. Alueellisen sosio-ekonomisen ja etnisen segregaaation vaikutuksesta koulutuksellinen huono-osaisuus alueellistuu, mikä heikentää maantieteellisesti ja sosiaalisesti syrjään jäävien peruskoulujen edellytyksiä saavuttaa hyviä oppimistuloksia. Muutostekijöiden hallitsemiseksi selonteossa esitetään useita toimenpiteitä edistämään tasa-arvoisten oppimismahdollisuuksien toteutumista koko Suomessa.

Eräs keskeinen henkilöstö- ja opettajaresurssija lisäävä toimi on ollut opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla jaetut erityisavustukset. Erityisavustusta koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen on jaettu vuosittain vuodesta 2009 alkaen julkisen talouden suunnitelmassa tai talousarviossa päätettyjen määrärahojen rajoissa. Varhaiskasvatus on tullut mukaan tasa-arvorahoituksen piiriin

ensimmäistä kertaa vuonna 2018. Vuoteen 2021 mennessä yhteensä 18 kertaa myönnettyä rahoitusta on jaettu joko opetus- ja kulttuuriministeriön tai Opetushallituksen toimesta yhteensä noin 635 miljoonaa euroa. Näistä varhaiskasvatukseen on osoitettu noin 55 miljoonaa euroa ja esi- ja perusopetukseen noin 580 miljoonaa euroa. Avustusta on ollut mahdollista käyttää opettajien ja avustavan henkilöstön palkkakustannuksiin ja tätä kautta opetusryhmien pienentämiseen. Koulutuspoliittisessa selonteossa on esitetty myönteisen erityiskohtelun rahoituksen vakiinnuttamisesta siten, että koulutusjärjestelmän edellytykset tasata yhteiskunnallisen eriarvoisuuden, mm. kuntien sisäisen segregaaation, vaikutuksia vahvistuvat. Rahoituksella tuetaan varhaiskasvatuksen toimipaikkoja ja kouluja, joiden sijaintialueella koulutustaso on heikko ja työttömyysaste sekä vieraskielisen väestön osuus korkea. Sivistysvaliokunta katsoi koulutuspoliittisesta selonteosta antamassaan mietinnössä SiVM 19/2021 vp, että selonteossa esille tuotu rahoitusjärjestelmän kehittäminen tarveperustaiseen suuntaan on tutkimustiedon perusteella perusteltu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut hallituksen esityksen koulutuksellista tasa-arvoa edistävän rahoituksen vakiinnuttamisesta. Esitysluonnos oli lausuntokierroksella lausuntopalvelu-fi -palvelussa 31.1.2022—28.2.2022. Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden ministerityöryhmä on seurannut esityksen valmistelua. Hallituksen esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 23.3.2022.

Opetuksen järjestäjän edellytyksiä varmistaa oppilaiden sivistyksellisten oikeuksien toteutumista on pohdittu laajemminkin varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kehittämistoimintaa kokoavassa Oikeus oppia-ohjelmassa. Ohjelmassa toimii Koulutuksellisen tasa-arvon ja positiivisen erityiskohtelun edistämistoimia varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa valmis-televa työryhmä. Ryhmän tehtävänä on muun muassa valmistella hallitusohjelman tavoitteita koskien tunnistettua eriarvoistumiskehitystä koulujen sisällä ja koulujen välillä, isojen kaupunkien sisällä ja alueiden välillä, sukupuolten välisissä osaamiseroissa sekä maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kohdalla. Työryhmässä on edustettuna koulutuksellisen tasa-arvon kehittämisen kannalta olennaisia sidosryhmiä, kuntien ja kaupunkien edustajia ja tutkijoita. Työryhmässä on toiminut myös opetuksen järjestämisen laatua pohtinut työnyrkki. Työryhmä on asetettu ajalle 1.6.2020—31.5.2022.

Opettajankoulutusten näkökulmasta on keskeistä, että koulutuksilla pystytään vastaamaan opettajatarpeisiin. Kelpoisten opettajien saatavuuteen vaikuttaa myös opettajankoulutuksen veto- ja pitovoima. Ennakointitieto eri opettajaryhmiä koskevistä koulutustarpeista on tärkeää, jotta korkeakoulut pystyvät mitoittamaan opettajien koulutuksen tarpeiden mukaan. Ennakoinnin perustaksi tarvitaan riittävä opettajia koskeva tietopohja. Opetus- ja kulttuuriministeriö on edistänyt opettajatietojen tietopohjan kehittämistyötä viimeisten vuosien aikana muun muassa opettajankelpoisuuksien osalta. Korkeakoulujen Virta-opintotietovarannon kautta on mahdollista tilastoida vuositasolla korkeakouluissa suoritettuja opettajakelpoisuuksia. Tavoitteena on julkaista tietoja tulevaisuudessa opetushallinnon tietopalvelu Vipusessa.

Valtakunnallinen opettajatiedonkeruu Opettajat ja rehtorit Suomessa on toteutettu kolmen vuoden välein yhdessä Tilastokeskuksen kanssa; viimeksi 2019. Tätä kautta on saatu kattavaa tietopohjaa opettajatarpeiden ennakoitavuuden tueksi. Viime vuosina opettajatiedonkeruun vastausprosentit ovat kuitenkin laskeneet. Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti helmikuussa 2021 opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevan selvitystyön. Selvityshenkilöiksi nimitettiin OTM Henriikka Hannula, KTT Hannu Karhunen ja professori Jouni Pursiainen. Selvityshenkilöiden tehtävänä oli selvittää, mihin käyttötarkoituksiin opettajarekisteri tarvittaisiin, mikä olisi rekisterin kohderyhmä ja millaisia lainsäädäntötarpeita ja tietosuojakysymyksiä opettajarekisterin perustamiseen liittyisi. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää opettajarekisterin toteuttamisvaihtoehtoja ja kustannuksia sekä saada tietoa mahdollisuuksista vastata opettajia koskevan tiedonsaannin tarpeisiin kehittämällä olemassa olevia tiedonkeruun menetelmiä ja tietovarantoja. Selvitys julkistettiin 17.12.2021 järjestetyssä julkistustilaisuudessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti ministeri Kurvisen toimeksiannosta 24.2.2022 lausuntopyyntökierroksen opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä. Lausuntoja oli mahdollista antaa lausuntopalvelu.fi:ssä 25.3.2022 asti. Lausuntoja saatiin yli 100. Lausuntopyyntönsä tavoitteena oli saada sidosryhmiltä asiantuntijapalautetta opettajatiedonkeruuta koskevia ratkaisuja ja päätöksentekoa varten. Saatua palautetta analysoidaan ja arvioidaan nyt huolellisesti opettajatiedon keräämiseen liittyvien jatkotoimien osalta.

Edellä mainitut lainsäädäntömuutokset, kehittämistoimet ja selvitykset ovat toisiaan tukevia ja muodostavat kokonaiskuvaa opetuksen järjestämisen laadulle sekä sen kehittämiseksi. Opettajatilanteesta ja sen kehittymisestä muodostetaan saadun tiedon valossa kokonaiskuvaa ja suunnitellaan toimia opetuksen laadun kehittämiseksi ja sivistyksellisten oikeuksien turvaamiseksi koko maassa. Tietopohjan haasteista huolimatta, tuotamme opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä laskelmia mahdollisen opettajamitoituksen kustannusvaikutuksista tämän hallituskauden aikana.

Helsingissä 28.4.2022

Opetusministeri Li Andersson

VN/11476/2022-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: